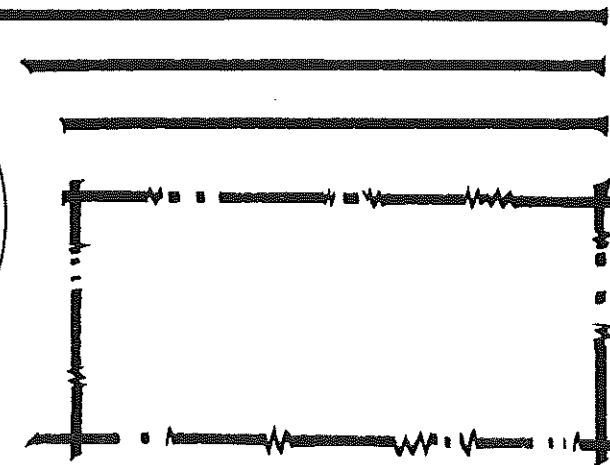

ERICA

driemaandelijks contactblad

Zetel : Natuurwetenschappelijk Museum Bokrijk te 3600 GENK
Secretariaat : Ulenaers Cécile , Steenweg 24 te 3570 PEER
Verantw. Uitgever : Peumans Willy, Kriekboomstraat 10 te 3600 GENK.

J A A R G A N G 2 nr 3 - JUNI 1975

Inhoud.

- VERSLAGEN	1 - 2
- OVER BOMEN ...	3 - 4
- NATUURGIDSENWERKING	5 - 8
- DE NATUUR IN GEVAAR ! HOE KAN ZE GERED WORDEN ?	9
- NATUURWETENSCHAPPELIJK MUSEUM BOKRIJK	10
- HET SAVELSBOS	11 - 13
- STOKKEM EN MAASVALLEI	14 - 15
- DE SCHWAIMVALLEI	16 - 17
- WIST U ?	17
- MILIEUKRANT	18
- HASPENGOUWROUTE	19 - 20
- WORD LID	21

WORD LID

VAN EEN NATUURVERENIGING

1. ORNITOLOGISCHE VERENIGING DE WIELEWAAL V.Z.W.D.

Sekretariaat : Graatakker 11 te 2300 TURNHOUT.

Maandblad : De Wielewaal.

Afdelingsblad : driemaandelijks kontaktblad per afdeling.

Lidgeld : 250 fr per jaar

Jongerenafdeling WIELEWAALJONGEREN met tijdschrift „HET WIELEWAAITJE“

Bijdrage Wielewaaljongeren : 150 fr per jaar.

GIRO : 000-0319785-73 van De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 TURNHOUT.

2. BELGISCHE NATUUR- EN VOGELRESERVATEN V.Z.W.D.

Sekretariaat : Vautierstraat 31 te 1040 BRUSSEL

Prachtig JAARBOEK

Driemaandelijks „CONTACTBLAD“

Lidmaatschap : Studerend lid (tot 21 jaar) : 150 fr.

Werkend lid : 250 fr.

GIRO : 000- 0083431 - 11 van De Belgische Natuur- en Vogelreservaten,
Vautierstraat 31 te 1040 Brussel.

3. STICHTING LIMBURGS LANDSCHAP V.Z.W.D.

Sekretariaat : Heihoevenstraat 61 , 3630 MAASMECHELEN

Tijdschrift : KOERIER (driemaandelijks)

Geleide wandelingen op derde zondag van de maand van maart tot oktober in
het Stamprooierbroek te Molenbeersel.

Bijdrage : Jeugdlid : 50 fr.

Sympathiserend lid : 100 fr.

Steunend lid : 200 fr.

Beschermend lid : 500 fr.

Rekening : 456-4022001-20 van Stichting Limburgs Landschap te 3630
MAASMECHELEN.

Tongeren, oudste stad van België!

We parkeren onze wagen op de Grote Markt aan het standbeeld van Ambiorix, de Eburonenhoofdman, die de legieën van Caesar zwaar 't viir voor de schenen legde. Als een reus rijst voor je de monumentale gotische O.L. Vrouw-basiliek, met romaanse kloostergang (12e eeuw) en zeer rijke kerk-schat.

Na een vluchtige kennismaking met het stadscentrum verlaten we de Grote Markt en beginnen vanaf het klooster van de E. Z. Picussen onze trip naar de Beukenberg.

Beukenberg is een kunstmatige heuvelaangelegd door de Romeinen, waarschijnlijk als aquaduct. Deur de aanleg van een nieuwe weg zijn de resten van een Romeinse muur uit de 2e eeuw komen bloot te liggen.

De flora is deze van de leemstreek, een beboste noordhelling met o.a. beuk en zomereik, ondergroei van kornoelje of hazelaar en de typische kruidplanten als salamonszegel, overblijvend bingelkruid, maagdenpalm, enz.. Hokjespeul is een van die zeldzame planten die waarschijnlijk in de kalkresten van de oude Romeinse muur een ideale voedingsbodem vindt. De zuidhelling van Beukenberg is zeer zonnig en werd volgens de geschiedschrijvers vroeger met een rijke druivencultuur bedacht. Sinds kort is op een klein gedeelte de druivenstruik weer als experiment aangeplant. Slenterend over de heuvelkam heb je in de laagte een fraai panorama op de stad Tongeren.

We dalen nu langs de noordelijke helling en volgen de omwalling van het kasteel Betho. Het is een indrukwekkend gebouw in Maaslandse renaissance met hoektorens uit de 17e-18e eeuw, gelegen in 'n mooie omgeving. Voor het kasteel ligt een vijver, waarlangs in de herfst goudgele kweperen hangen te pronken. Achter het kasteel bevindt zich de grote Haspengouwse hoeve.

Pliniusfontein, met allerlei rekreatiemogelijkheden wijst op een moerassig gebied. We zijn immers nu in de omgeving van de Fonteinbeek, waar een landschap van vochtige weiden en populierenaanplantingen afwisseling brengt. De Pliniusfontein herinnert ons aan de Romeinse geschiedschrijver Plinius, die de bron om haar geneeskundige hoedanigheid roemde. Al wandelend over een stille veldweg tussen kasteelpark en beemden, kom je tenslotte terug bij het vertrekpunt.

DOMEIN VAN NIEUWENHOVEN (SINT-TRUIDEN)

Het domein van Nieuwenhoven was vroeger 'n bezitting van de abdij van Sint-Truiden. Het huidige kasteel met vijver, akkers en weiland beslaat een oppervlakte van 240 ha. Een groot gedeelte van deze 240 ha is echter door bos ingenomen, waarvan 85 ha aangekocht werd door de Provincie Limburg. Dit reservaat, dat door de eigenaar van het kasteel aan een im-mobiliteitsmaatschappij verkocht was, met de bedoeling het te verkavelen voor buitenverblijven, kon nog op het nippertje door het Provinciebestuur gered worden. Het reservaat is een typisch Haspengouws gemengd loofbos.

Op de drogere zandige delen staan veel berken en adelaarsvaren met zelfs verspreide heidestruiken, hetgeen toch voor Haspengouw zeer merkwaardig is. Tussen de bossen ligt een vijver in een ver stadium van verlanding, waar de reuzepaardestaart overloedig groeit.

1 Verslagen.

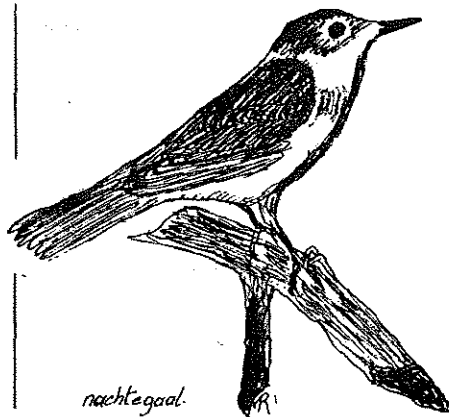
MET DE NACHTEGAAL OP SCHOOT !

We trekken met Guido en Gerard doorheen de ZIG te Kinrooi.

Dichte kladden mist hangen laag over de bedauwde voorjaarsweiden. Uit de grauwe lucht duiken twee tropisch gekleurde ijsvogels op en in 't drassige braambosje doorbreken de nachtegaaltjes de ochtendstilte. De wereld van de mensen slaapt nog als de bonte specht reeds drukdoende in een verdorde els langs de weg een nestholte hangt te hakken. De zwartbonte houthakker laat zich tot op 'n vijftien meter benaderen en speelt dan verstopperij voor onze kijkers.

Een rode vuurgloed uit het oosten brandt een opening in het mistdek en stimuleert blijkbaar het vogelkoor. De geelgers presenteert zijn zingend deuntje, in een naakte populierenkruin klettert een heggemus, terwijl overal nachtegalen slaan en hun gorgelklanken de ochtendlucht met 'n blij geluid vullen.

Wat een pracht van een natuurgebied, de Zig ! Vochtige weiden dooraderd met smalle grachtjes waarin roestig water vloeit, statige populierenaanplantingen waar de wielewaal koning is, en elze- en wilgebosjes vormen een echte brok oer-natuur.

nachttegaal.

In de gracht van zo'n beekje onder een bosje verdord gras blinken de gele snavelranden van het roodborsttapuitenkroost. Moeder houdt in de buurt de wacht op een weideaafsluiting.

De gewone vogelkers staat met dichte witte trossen te pronken langs de wegkant. We lopen even langs het woonhuis van Gerard en Guido, een klein vogelparadijs, als je 't mij vraagt. In die nestkast boven in de top/deze berk huist een spreuwenpaar, in de klimop tegen de garage liggen de blauwe eitjes van een heggemusje. Vanuit een jonge kerstden kijken vijf mereljongen ons argwanend aan. Maar hoe onze kleine dreumes van een winterkoning het voor mekaar gespeeld

heeft zijn wieg tussen de vouwen van een oud deken op te hangen dat onschuldig over een paar draden in de serre hangt te bengelen, blijft een raadsel.

In de wilde kruidtuin van onze Maaslandse natuurvrienden wacht het grote hoofblad op het einde van haar bloei om bladeren te schieten.

We trekken nu het broekbos in. Nachtegaaltje, wat zing je mooi ! Om de haverklap zitten we in een nieuw territorium van onze meesterzanger. Hier bloeit je natuurvriendenhart open en spontaan ga je mijmeren over het wonder dat de schepping is.

Aan zijden draden hangen kunstig geweven spinnewebben ... maar kijk ...sst... een vrijerstafereltje in 't natte gras ! Een parmantig stappende fazantehaan met rood blozende kaken maakt zijn 'm'dam' als een echte don juan het hof. Op 5 m stappen we tot bij het vrijerspaar. Opvliegen, dacht je ? Nee, hoor ! Van onze hoenderachtigen geen spoor meer, zo onopgemerkt hadden de vogels zich in 't gras weten te drukken.

Rode pareltjes schitteren in de zon, die de mist intussen heeft weggeveegd. Toen ons Heer de verfpot hanteerde om de dieren in 't nieuw te steken, hebben de goudvinken wel op 't eerste rijtje gestaan.

Uit de Lossing, die vroeger gegraven werd om het overvloedige water uit het moerasgebied af te voeren, vlucht een eendenwoerd. Krassende tonen van een grasmusje, vloeiende melodietjes van 't zwartkopje en 't eentonig aflopend wekkertje van de sprinkhaanrietzanger doen het nachtegallenlied slechts even vergeten.

We genieten nu van de zon en de fitissen langs de Lossing. Ze is niet meer zo proper, de Lossing, zegt Gerard. En hij vertelt ons een verhaal ... geen jagerslatijn maar echt gebeurd. Vroeger trok hij met - en hij noemt nu een van die typische dorpsfiguren - regelmatig mee op jacht. Bij de beek gekomen werd dan meestal de knapzak aangesproken. De jager nam dan een stuk brood uit zijn weitas ... droog brood ... zo dik - Gerard wees nu op mijn Peterson - sopte het in het heldere beekwater en beet er telkens het ge-weekte deel uit. Om beurten mocht dan de jagershond een brokje afknappen. En Gerard vertelt ons dat de slimme foks precies wist waar het gesopte stuk ophield.

't Is even stil nu ... dat was vroeger zo, zegt hij, terwijl hij naar de troebele beek wijst.

't Nachtegallenlied deint nu weg tussen het kreupelhout en ook onze ochtend-trip eindigt met vele blijde herinneringen en het besef dat ' DE MORGEN-
STOND NOG STEEDS GOUD IN DE MOND HEEFT'.

Volgend jaar komen we terug... kom je mee ?

*** *** ***

HET MILIEU, DAT SAMENSPEL VAN WATER, BODEM EN LICHT,
PLANTAARDIG EN DIERLIJK LEVEN, is „ HET HUIS, WAARIN
WIJ WOENEN”.

MILIEUBEHEER IS DAAROM EEN DRINGENDE NOODZAAK OM
„ ONDER DAK” TE KUNNEN BLIJVEN

Staatsbosbeheer.

10 Haspengouwroute 19

Het Provinciaal Verbond voor Toerisme in Limburg, Domein Bokrijk te 3600 Genk, heeft tussen Tongeren en Sint-Truiden een toeristische route bewege-wijzerd met zeshoekborden. "HASPEN-GOUW ROUTE", kan je op deze borden le-zen.

Door de hoger genoemde dienst wordt tevens een kaartje van het traject met foto's en begeleidende uitleg te koop aangeboden.

Deze Haspengouwroute wil vooral een in-leiding zijn tot het rijke kultuurland-schap van Zuid-Limburg met zijn vele prachtige kastelen.

Daar de geplande kontaktdag van de na-tuurgidsen uit onze beide Limburgen in Haspengouw zal plaatsvinden, dachten we er goed aan te doen de lezer even kennis te laten nemen van dit mooie Zuid-Limburg, dat ook door ruilverka-veling en nieuwe wegenbouw steeds meer van zijn vroegere pracht en schoonheid ziet verloren gaan.

Kunnen we beter 't Zuid-Limburgse land-schap typeren dan door de tekst te ci-teren uit de toeristische folder van de Dienst voor Toerisme ?

„ Het Haspengouwse landschap heeft een gans eigen karakter, waarin het agrarische de hoofdtoon vormt. Wiegende graanvelden en prachtige boomgaar-den beklemtonen het golvend reliëf. Grootse vergezichten wisselen af met stemmige hoekjes langs holle wegen en kasteelparken.

De menselijke bedrijvigheid heeft zich wonderwel aan het landschap aan-gepast. De machtige kwadraathoeven verzamelen zich in kerndorpjes in de valleien of bekronen een heuveltop. Kleine kerken en kapellen vallen op door hun gave stijl en hun prachtig interieur.

De kastelen zijn uitermate talrijk en zeer afwisselend; men zou deze route trouwens ook KASTELENROUTE kunnen noemen. De kasteelparken vor-men groene lichtpunten en herbergen een zeer gevarieerde, soms oorspronke-lijke flora. De historische en kunsthistorische relikten zijn veelvuldig : de Romeinse muren en tumuli rond Tongeren, de Middeleeuwse burchtrüine van Kolmont en de burchtheuvel van Borgloon, de prachtige Gotische basi-liet van Tongeren en het dorpskerkje van Veulen, het klooster van Kolen en de veelvuldige renaissance-kastelen. Deze route brengt U bovendien in de onmiddellijke nabijheid van talrijke bezienswaardigheden, die op zichzelf een bezoek waard zijn : St.-Truiden met zijn rijk kultuurpa-trimoium, Bilzen en het kasteel van Alde Biezen, de romaanse kerkjes van Kortesseem, Wellen en Sluizen.”

De natuur kennen is haar liefhebben

De terugkeer van het mooie jaargetijde is steeds weer de gelegenheid voor een meer direkt kontakt met de natuur.

Het staatssekretariaat voor Leefmilieu drukt de wens uit; dat iedereen in dit naderende seizoen een aansporing zou vinden voor een persoonlijke inzet en een beter inzicht in de problemen inzake natuurbehoud.

Indien zij weloverwogen zijn, betekenen wandelingen in openlucht een werkelijke les in gezondheids- en levensleer. Dank zij de veelzijdige aspecten van de natuurwetenschappen, kunnen de ouders hun kinderen werkelijkheidszin bijbrengen. Zij zullen hierbij ook de gelegenheid hebben hun kinderen de natuur te leren liefhebben en respecteren en niet de schade door wilde vernielingen of door het achteloos wegwerpen van picknick-resten langs de wegen of in het kreupelhout.

Laat de takken aan de bomen en ruk de jonge plantjes niet uit. Eerbiedig de trage loop der rivieren en bevul hun wateren niet, om de vissen die er in leven niet te doden. Leer in vrijheid levende dieren liefhebben, bewonder het geduldige werk der insecten, zoek naar de reden van hun bestaan in het biologisch evenwicht van de natuur. Stoor de dieren niet in hun levensmilieu en verniel hun nesten niet. Wees geen gevaar voor bossen en wouden door het maken van vuur of door het onbezonnen weggooien van uw sigarettenstompjes. Milder de klanken van uw transistor, regel de uitlaat van uw bromfiets, eerbiedig de kalmte en de rust van de natuurliefhebbers, zo vraagt de staatssekretaris.

kijk es aan...

«Het Korhoen» naar München

De film «Het Korhoen» van de Heusdenaar Martin Loenders zal voorgesteld worden tijdens de XIe Internationale Week van de Opvoedende- en Onderwijsfilm, die plaats heeft te München van 14 tot 18 april 1975 en georganiseerd wordt door het Institut für Film und Bild, Bavaria-Film-Platz 3 — 8022 Grünwald - München.

Monumentenjaar ook voor Dommelvallei

De woelige hoorzitting in verband met de gewraakte aanleg van een zandwinningexploitatie met vuilnisbelt in het natuurpark Dommelvallei is reeds enkele maanden voorbij.

Het beroep dat door werkgroep Isis bij de koning tegen de beslissing van de Bestendige Deputatie werd aangetekend is nog steeds hangende. Dit betekent echter niet dat de zaak definitief van de baan is. Het Schepenkollege van Peer weigerde, op advies van Stedebouw, een vergunning tot reliëfwijziging af te leveren. De heer Janssens is tegen deze weigering in beroep gegaan bij de Bestendige Deputatie.

Af te wachten valt nu of deze zaak zal geven van een konsekwente houding en het beroep zal verwerpen. Zoniet blijft de enige hoop gevestigd op het bestuur van Stedebouw dat 20 dagen tijd heeft om in hoger beroep te gaan.

Werkgroep Isis meent echter dat de Bestendige Deputatie de vergunning niet kan afleveren zonder tegen de regelende voorschriften inzake ruimtelijke ordening in te gaan. Niet alleen zijn al de adviezen in verband met deze zaak negatief, maar ondertussen werd ook het gewestplan Neerpelt - Bree bij ministerieel besluit goedgekeurd. De geplande zandwinning, ongeveer 10 ha, ligt in het hart van de Dommelvallei die in de gewestplanning opgenomen is als groene zone en bufferzone. Deze exploitatie is dus planologisch onverenigbaar met de idee zoals de staatssekretaris die in de planning nastreeft, zo zei ons voorzitter Leo Bergmans. Hij zei nog dat werkgroep Isis de verdere ontwikkeling op de voet blijft volgen.

2 Over bomen...

DE NYSSA SYLVATICA in het gemeentelijk domein "OIMENHOF", te HERK-DE-STAD.

Wijlen apotheker Enckels, uitzonderlijke natuurkenner, schreef over deze boom, onder de titel "Zeldzame bomen in Limburg" in het tijdschrift Natura-Limburg, jaargang 1959, op blz. 374 het volgende :

" In het noordergedeelte van het park staat Nyssa sylvatica Marsh, een loofboom die voorkomt in de moeraswouden van C.- en Noord-Amerika en waarvan de bladeren zich in de herfst scharlaken rood kleuren. Hij heeft een omtrek van 2,22 m. en was volgens het getuigenis van de heer De Belder wellicht het mooiste exemplaar van gans Europa. Spijtig genoeg zijn op 13 juni van verleden jaar twee dikke takken door een storm afgebroken. "

Deze takken hebben tot 1971 ongestoord onder de boom gelegen, waarna onbekende handen ze vlakbij in de zijarm van de Grote Graaf hebben gedeponeerd. Erger is, dat het afbreken van die takken tot op heden een wonde van ong. 80 x 60 cm heeft nagelaten.

Op 7 juni kwam de heer Cuyx, specialist inzake boomverzorging, verbonden aan het Provinciaal Domein te Bokrijk, op initiatief van de Herkernatuurvrienden, kijken wat er aan de zieke en gekwetste bomen van het domein te doen v el. Volgens hem zou de wonde aan de Nyssa nog kunnen toegroeien, maar de verzorging daarvan belooft geen sinecure te zijn !

Onze Nyssa sylvatica staat naast de Ginko, op 8 m van de Grote Graaf, bij de Kleine Hoolstraat. Hij heeft nu een omtrek van 2,48 m. maar staat tamelijk ingesloten. Hierdoor merkt men niet veel van het mooie herfstloof als men onder de boom staat, want slechts die bladeren verkleuren mooi, die boven op de kruin aan de zon zijn blootgesteld. Van op enige afstand buiten het domein kan zijn prachtige kruin het beste zien. De schors is diep ingesneden en zijn kleinere takken en twijgen zijn merkwaardig horizontaal uitgespreid, ongeveer in de aard van de tafelvormige vertakking van de libanonceder.

Nyssa's zijn weinig bekende bomen en van de zeven soorten die er bestaan, is er maar één in cultuur, nl N. sylvatica. De schilderachtige kroon ontwikkelt hij pas op latere leeftijd en oude bomen zijn in Europa zeer schaars. Dit komt welhaast zeker omdat het klimaat niet geschikt is : de zomers van oostelijk Noord-Amerika zijn vochtig en heet, het najaar droog en warm (Indian Summer); daar voelt Nyssa zich thuis en zoiets kunnen wij hem in Europa nauwelijks bieden.

Nyssa is naverwant aan Cornus, doch de kleine groene in hoofdjesachtige schermen staande bloemjes zijn 5-tallig, 1-slachtig (bij Cornus 4-tallig, 2-slachtig) en de bladeren zijn afwisselend, bij Cornus tegenoverstaand. De bladeren zijn enkelvoudig en gaafrondig, de vorm is lang-ovaal en de kleur is glimmend groen. De bloemen zijn onaanzienlijk groenachtig en verschijnen kort na het uitlopen van de bladeren in de bladoksels.

Aangezien bloemen zon nodig hebben, moet men ze bij ons exemplaar, met een verreikijker boven in de kruin opzoeken. Ze zijn polygaam, d.w.z. er zijn mannelijke, vrouwelijke en tweeslachtige bloemen. De vruchten lijken op kleine donkerblauwe tot bijna zwarte pruimen.

Zoals hiervoor gezegd, geeft de Nyssa de voorkeur aan moerassige gronden. De plante moet dat hebben geweten, want de omgeving van onze Nyssa is doorsneden met brede grachten. Dit is mede een reden om die grachten te bewaren, temeer omdat ze gegraven zijn voor nog vele andere vochtminnende bomen en struiken in deze hoek van het park.

Hier past ook melding te maken van het feit dat het water dat hij tegenwoordig te slikken krijgt, niet meer de kwaliteit heeft die hij gewoon was in zijn jeugd.

Nog is er iets dat m.i. de boom niet zo gelukkig maakt : de grond wordt er hard aangelopen en het opschot dat hij vormt grondig afgerukt, waarbij nog komt dat men hem ook de afvallende bladeren niet gunt.

In het Alleghaniëgebergte groeit Nyssa te samen met eiken, magnolia's, Juglans, enz..., heeft een spitse kroon tot 30 m. hoog en een stam van 1,5 m diameter.

Bemerkenswaard is dat in het Olmenhof de Nyssa sylvatica omgeven is door deze natuurlijke gezellen.

De bomen zijn moeilijk in kultuur : ze hebben lange, weinig vertakte wortels en zijn daarom niet gemakkelijk te verplanten. Ze worden uit zaad gekweekt. Een tiental jaren geleden evenwel is apotheker Vandenbusche uit Winksele, schoonvader van apothekeres Maria Enckels, er, met eindeloos geduld en kennis van zaken, in geslaagd er een uit het opschot van dit mooie exemplaar te kweken.

De Nyssa sylvatica is in de Verenigde Staten bekend als tupelo, sour gum, pepperridge? Nyssa is de naam van een nimf, in de oudheid gewijd aan de rivieren : de naam is dus zinvol gekozen. Kent soms iemand de herkomst of de betekenis van een ook wel gebruikte naam : "tupeloboom" ?

Paul Vangeel.

Zevenster

zonder rekening te houden met bomen en struiken, hebben we vorig jaar ongeveer 70 planten gedetermineerd. Met de tijd die ons toegemeten wordt en met enthousiaste speurzin bereiken we tegen de middag het getal 100! We vervolgen onze Hoge Venen uitstap met de bus naar Moulin du Bayehon waar we om 12.30u picknicken en we bereiden ons mentaal voor

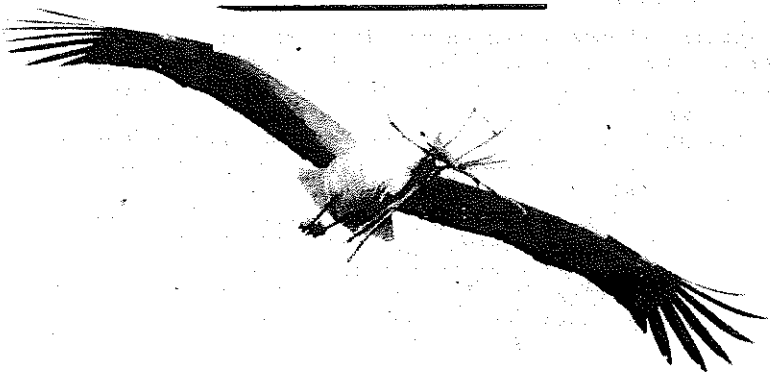
om tegen 14.00u een serieuze veen-, moeras-, en moddertocht van ongeveer acht kilometer aan te vatten.

Hubert Vanderlinder.

9 Wist U?

- * Het domein van Hengelhof is een echt dorado voor de futen. Op 2 mei telden enkele natuurvrienden niet minder dan 32 exemplaren van deze satijnen vliegers. Op twee meter van de vijfverboord zat een fuut rustig te broeden op 5 eieren. Een fantastische belevenis !
- * dat René enkele uren van zijn nachtrust afrijpt om onze aller Erica zo netjes te illustreren ? Maar ja, hij wordt dan ook beloond door 6 spotvogels die zo ontzettend mooi in zijn tuin zitten te zingen. Van een tuin gesproken, je moet eens langs lopen als de aardbeien rijpen.
- * dat de cursus natuurgids te Sint-Truiden door meer dan 35 enthousiaste natuurvrienden gevolgd wordt ?
- * dat de mooiste uren van de dag 's morgens vóór zes uur zijn ? Dit onderzonden 25 natuurgidsen tijdens onze eerste trip ' op zoek naar vogelgeluiden ' doorheen het domein Bokrijk.
- * dat Rik Libot zijn middagmaal laat staan om een excursie te kunnen leiden ? En dat hij dat 'ferm, goed doet ?
- * dat de redactie graag medewerking krijgt ? Voor wanneer eens een artikel voor Erica ?
- * dat de redactie alle medewerkers dankt voor hun onbaatzuchtige medewerking aan ons contactblaadje ?

** ** *

8 De Schwalmvallei.

16.

Tijdens onze excursie naar de hoge venen op 29 juni en 6 juli a.s. doen we een botanische exploratietocht van een gedeelte van de Schwalmvallei.

De Schwalm is een klaterend, snel vlietend, helder rivierviertje met talrijke meanders. Ze wordt ook Perlenbach genoemd, de Schwalm ontspringt in het verderop gelegen moerassige veengebied van Elsenborn. Verschillende zeer kleine beekjes voeden haar : Krahbach, Dreisbach, Mattespool, Köbbel en Vokkesbach.

We bereiken de Schwalm nabij Gut Heistert, op Duits grondgebied. Gut Heistert is een gezellig restaurant dat aan het einde van een smalle asfaltweg, op 560 M boven de zeespiegel en vlak aan de rand van het woud ligt. Alles ademt hier rust uit. De natuur is nog ongeschonden, storende elementen als lawaai, luchtvervuiling of watervervuiling kent men hier eenvoudig niet.

Het is onze bedoeling de floristisch rijke Schwalmvallei over ongeveer 1,5 Km lengte te onderzoeken. In de onmiddellijke omgeving van Gut Heistert worden we reeds aangenaam verrast door de gevarieerde bloemenweelde van de malse grasweiden. Het vraagt de nodige tijd de grote verscheidenheid in bloemen te determineren.

Over een verharde weg, tussen hoge stille fijnsparren dalen we vervolgens steil af naar het rivierviertje. Weldra zien we beneden voor ons het verrukkelijk en floristisch rijke landschap van de Schwalmvallei, zo rijkelijk door ons rivierviertje bevoeid.

We zetten onze exploratietocht verder en buiten heel wat bekende en minder bekende algemene soorten vinden we tot onze grote vreugde de zeer zeldzame bosooievaarsbek, bergcentaurie, de zeldzame zevenster, de rijsbes, zwarte rapunzel, fuchskruid, betonie, knollathyrus, eenbes, wolverlei, enz....

In tegenstelling met de 2 vorige jaren hebben we de bedoeling ditmaal ruim 3 uren aan onze exploratie te besteden. Dit moet ons de kans geven dit rijke gebied eens wat grondiger te exploreren met vermoedelijk ook interessante resultaten. Tijdens het gekende von Rundstedt offensief van het einde van de tweede wereldoorlog, werd de heuvel

Bosooievaarsbek.

Galgenberg door het Amerikaanse leger om strategische redenen hardnekkig verdedigd. Geen enkele boom stroomopwaarts in het gebied werd gespaard. Het dodendal, zo werd de vallei na de strijd genoemd, is nu opnieuw bebost. De Galgenberg is het keerpunt van onze tocht,

3 Natuurgielsswerking.

5.

ONS ZOMERPROGRAMMA

We werkgroep is blij jullie uit te nodigen op enkele activiteiten, die er speciaal op gericht zijn onze kennis over de natuur te verrijken.

ZONDAG 29 JUNI EN ZONDAG 6 JULI

Op deze twee zondagen trekken we naar de vallei van de SCHWALM en de HOGE VENEN.

Hier volgen dan alle nodige richtlijnen :

1. Gids : Hubert Vanderlinden.
2. Vertrek : Genk Markt te 6 u 45 (de bus komt van Waterschei)
Hasselt weegbrug kanaalkom te 7.00 u. stipt.

Terug : Hasselt te 19 u. 45 en te Genk om 20.00 u.

3. Programma :

- a. Rond 9.00 u. aankomst te GUT HEISTERT (Kalterherberg - Duitsland)
BOTANISCHE TOCHT doorheen het prachtige landschap en vallei van de SCHWALM

Duur : 3 uur.

De Schwalm ontspringt in België in het veengebied van het militair schietveld van Elsenborn, en wordt gevoed door de Dreisbach, Mattespool, Köbbel, Krahbach, Volkesbach , enz... en mondt verder uit in de Roer te Monchau.

Enkele zeldzame interessante planten : bosooievaarsbek, bergcentaurie, zwarte rapunzel, adderwortel, zevenster, pijlhrem, wilde karwij, eenbes, orchideën...

Daar we de Duitse grens passeren is de IDENTITEITSKAART vereist.

- b. Rond 12 u. 30 middagmaal in MOULIN DE BAYEHON te OVIFAT.
Mogelijkheid meegebrachte boterhammen te gebruiken in café of in 't groen onder 't sparrelouwer met kruisbekken en goudhaantjes op de feestdis. Wie niet graag een pakje meebrengt kan ter plaatse middagmalen.
- c. Rond 14.00 stappen we op voor een echte veentocht van 8 km. met aankomst (niet voor 't eerst !) op de BARAQUE MICHEL. Hier wacht de bus ons op.
Kennismaking met het veen, pollen, veenmoeras, de bronnen van de Helle, een natte breek voor sommigen en hopelijk nog vele verrassingen.
Planten : sphagnumsoorten, gevlekte orchis, zevenster, veenbes, rijsbes, zommedauw, beenbreek, enz...
- d. Tot 18.00 u vertoeven we in de omgeving van de Baraque Michel.
Mogelijkheid om iets te eten en drinken of in de omgeving wat rond te zwerven.
VERTREK te 18.00 u. stipt.

4. Nuttige inlichtingen :

Laarzen zijn absoluut noodzakelijk

Meenemen : regenkleding, boterhammen. We bevelen aan : kijker, vogelgids, plantengids.

INSCHRIJVEN :

Door overschrijven van voorschot van 100 fr per deelnemer op rek.
235-0010248-75 van WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN, Steenweg 24 te
3570. Peer

NIET VERGETEN ! NIET VERGETEN !

Te vermelden voor welke DATUM je inschrijft.

Er zijn 50 plaatsen per excursie voorzien.

Voor meer inlichtingen over de Schwalmvallei verwijzen we naar het artikel elders in dit nummer.

BOTANISCHE EN LANDSCHAPSTOCHT NAAR DE VOERSTREEK OP ZONDAG 20 JULI.

Op zondag 20 juli trekken we met eigen wagens op verkenning naar de Voerstreek. De Voerstreek met zijn golvend landschap en mooie bossen, zijn lieflijke valleitjes en heldere riviertjes, is voor velen een nog onbekende streek.

Namen als Sint- Martensvoeren, Teuven, Koelingen, De Planck, enz. klinken velen slechts vaag in de oren.

We willen met alle geïnteresseerden een verkenningstocht organiseren naar dit stukje Limburg.

We verzamelen om 8 uur op de markt te BILZEN. Wie niet over een auto beschikt, kan telefonisch contact opnemen op nr 011/354125.

Voor deze dagtocht nemen we boterhammen mee. De uitstap wordt vooraf niet voorbereid.

ZONDAG 7 SEPTEMBER CONTACTDAG C.V.N.- LIMBURG en I.V.N. NEDERLANDS LIMBURG

Deze ontmoetingsdagen tussen de natuurgidsen uit beide Limburgen zijn stilaan traditie geworden. In het verleden waren reeds contactdagen te Wijlre, Maas-tricht, Bokrijk, Eigelbilzen-Rijkhoven, enz.

Mogen wij op deze contactdag vele natuurgidsen met hun familie verwachten !

Onze aandacht gaat naar Zuid-Limburg waar we een bezoek brengen aan de BEUKE-BERG te Tongeren en het domein NIEUWENHOVEN te Sint-Truiden.

Daar de weiden aan scherpe winden blootgesteld zijn duurt de winterrust er ongewoon lang. Slechts einde april begint er de plantengroei te herleven, rond half juni staan de meeste planten in volle bloei en vormen hier en daar reeds zaden. Dit is een uitgelezen tijd voor de floraliefhebbers, want daarna komt er de maaitijd die alles vernielt, maar spoedig vormen de grassen nieuwe halmen en de bloeiplanten nieuwe bladeren, zodat in augustus de weide er weer uit ziet als bont tapijt.

Als plantkundig symbool voor deze streek zou ik de kruisdistel pakken die wel geen distel is, maar wel behoort tot de samengesteldbloemigen en slechts in deze vallei te vinden is zoals zijn neef de zeedistel aan de kust.

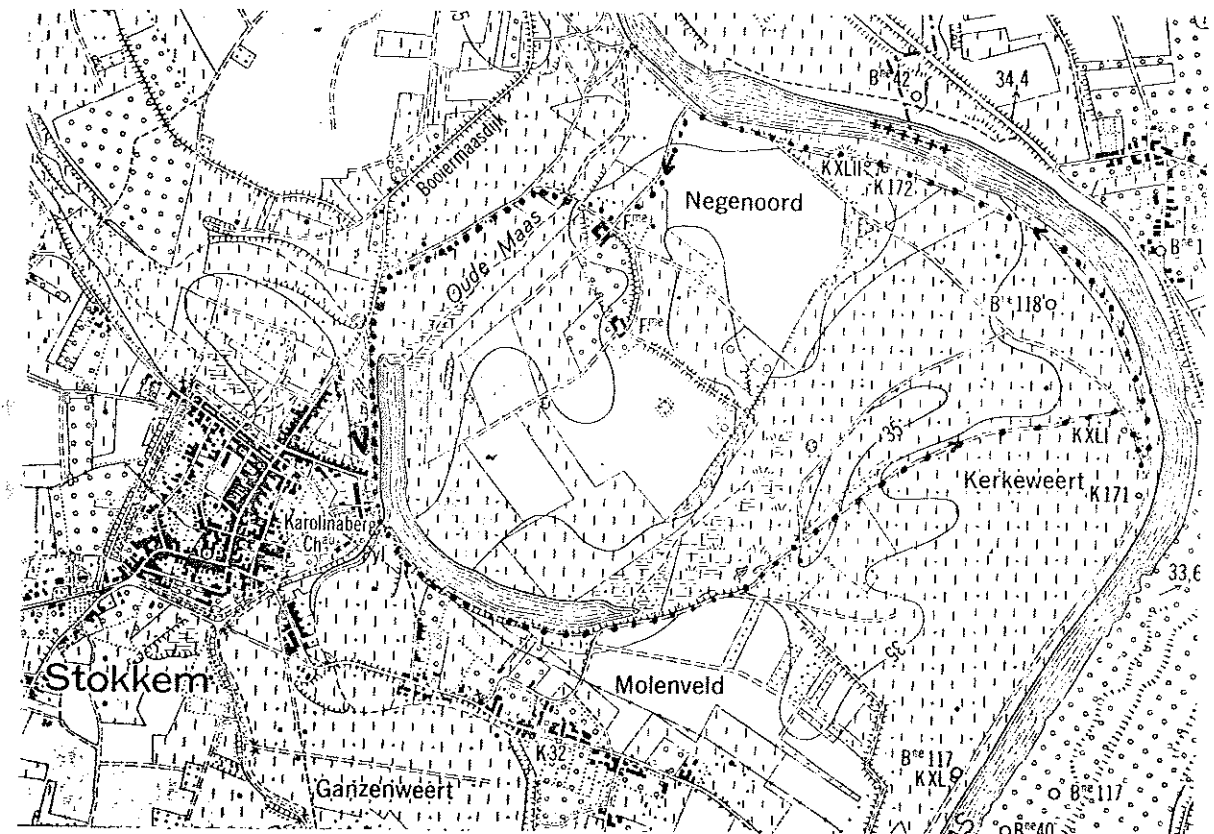
Ik wens u allen een aangename wandeling toe in deze rustige bloemenrijke streek.

Daan Vandenberghe.

*** **

KAARTPLAN STOKKEM EN MAASVALLEI

..... WANDELWEG

Stokken en Maasvallei.

14.

In de plaats van een dijk te bewandelen kunt U ook een Maasmeander of grindgroeven bezoeken o.a. te Stokkem.

Dit dorpje vroeger Stockheim zou zijn naam afgeleid hebben van het woord "STOK" dat hier niet aangenomen kan worden als het wezenlijk overblijfsel van een boom, dit ware een onbeduidendheid, maar in voege van stam, wat aanleiding geeft tot volksstam. Het tweede woord is "HEIM" of "HEM" een zeer oude Frankische en dus Germaanse benaming, hetgeen betekent afsluiting, gesloten plaats, ter plaatse, 't luidt dus Germaanse volksbenden die zich hier ter plaatse hebben neergezet, zich thuis voelden en alzo de aanleiding geweest zijn tot de stichting van STOCKHEIM. Het was vroeger vooral bekend om zijn mandemakers, het nodige wishout groeide talrijk langs de Maas-oever. Nu nog vindt je wishoutaanplantingen langsheen de Maas.

De beddingen die de Maas zich in de loop der tijden in de Maasvallei vormde, zijn talrijk. Rond Stokkem alleen kan men er nu nog gemakkelijk vijf bespeuren. Een meander ontstaat doordat de stroomdraad van een rivier niet het midden van de bedding volgt, maar erodeert steeds de concave (holle) oever, terwijl op de convexe (bolle) oever banken worden gevormd. Door de erosie van de holle oever en de aanvulling van de bolle oever zijn de meanders gedwongen zich steeds te verplaatsen. De krommingsradius van de meander wordt almaar groter totdat hij wordt afgesneden en verlaten.

In de zomer worden de reeds lage debieten van de Maas kunstmatig nog sterker verminderd doordat de Maas moet instaan voor de voeding van het Albertkanaal (drinkwaterreservoirs van de stad Antwerpen en wellicht Hasselt). Dan kunt U er getuige van zijn dat de grootste gedeelten van de Oude Maasbedding bedekt zijn met grove grinden. Op de banken bij de convexe oever worden fijne grinden samen met grof zand afgezet. Deze grindafzetting wordt dan na de overstromingen afgedekt met leem en klei. Bij huidige grindontginningen kunt U duidelijk dit zien.

Al het grind boven de watertafel wordt afgegraven en weggevoerd, het grind onder de watertafel wordt opgezogen door zuigers.

Juist deze ontginningsmethode werkt in op het gemoed van de natuurminnende wandelaar, die de ganse flora in en langs de weiden ziet verloren gaan, want een weide is nooit alleen een zeer merkwaardig plantengezelschap maar zijn vooral een buitengewoon interessante levensgemeenschap. De weiden worden er tweemaal per jaar gemaaid en tevens door het vee regelmatig afgegrasd. Daarom kunnen er alleen de planten die door het afmaaien geen nadeel ondervinden stand houden.

Dus planten die doorlevend zijn en gemakkelijk uitlopers vormen kunnen er goed gedijen. Zoals reeds eerder vermeld, worden de weiden er ook elke winter enkele weken door de Maas overstroomd, ook dit wordt door de echte weideplanten verdragen. De weiden krijgen van 's morgens tot 's avonds het volle licht zodat alle planten nagenoeg de zelfde hoogte hebben. De wortels gaan niet diep in de grond, zodat overvloedige dauwvorming en lichte regenbuien hen heel goed doen.

PROGRAMMA

7

Voormiddag : Beukeberg

1. Om 9.00 verzameling op de grote markt te Tongeren in de omgeving van het standbeeld van Ambiorix.

Om 9 u 15 rijden we naar het vertrekpunt van de wandeling vóór het klooster van de Zusters Picussen, Eeuwfeestlaan te Tongeren (aan ringlaan)

Welkomwoord door de voorzitter R. Schoebben.

Historisch-botanische wandeling over de Beukeberg o.l.v. Willy Smeets, Leen Franssen en R. Schoebben.

Einde rond 12.00 u, waarna mogelijkheid de meegebrachte boterhammen in een café te gebruiken.

2. Om 14.00 u. verzameling op de Grote Markt te Sint-Truiden (zeer merkwaardige gebouwen). Van hieruit rijden we in de richting van Hasselt naar het domein Nieuwenhoven. Dit domein ligt buiten de stad in de richting van Hasselt links van de weg. Tussen twee grote stenen palen waarop 'Domein Nieuwenhoven' en dan nog 1km tot op de parking.

Natuurwandelingen o.l.v. R. Collart, Frans Reymen, An Vandeveld, Luc Vermeylen en W. Wintolders.

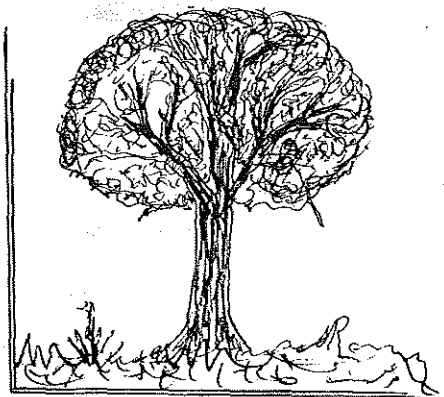
Einde van de tocht : 17 u. 30

Meer informatie over beide natuurgebieden lees je elders in dit boekje.

Voor deze activiteiten volgen GEEN VERDERE UITNODIGINGEN meer. Gelieve dan ook de data in je agenda te noteren.

ONS HERFSTPROGRAMMA

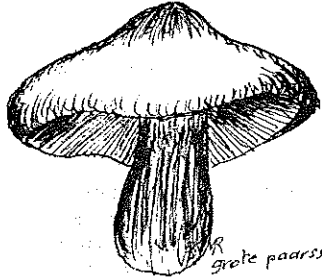
I. ZONDAG 5 OKTOBER : OLMENHOF te HERK-DE-Stad : b o m e n e x c u r s i e

Verzameling te 14.00 u aan het kasteel Olmenhof te Herk-de-Stad om o.l.v. Paul Vangeel enkele uurtjes te verpozen tussen Gingko of Nyssa sylvatica, moeras-cypres met zijn opvallende kniewortels, christusdoorn en moseik, tulpenboom of sequoia, en nog vele andere boomsoorten. Paul zal allen weten te boeien met zijn vele interessante verhalen over deze prachtige bomen, waarvan het Olmenhof een unieke verzameling bezit.

II. ZONDAG 19 OKTOBER leren we van elfenbankjes en eekhoorntjesbrood op en rond de BOLDERBERG.

Gust Claes neemt ons mee in de sprookjeswereld van de paddestoelen.

Wespreken af te 14.00 u. op de parking vóór 'LUSTROF " DE KLUIS " te BOLDERBERG.

Aanbevolen Paddestoelengids :
Morten Lange 'PADDESTOELENGIDS', uitgave Elsevier.

III. ZONDAG 9 NOVEMBER PRADITIEGETROUW ONZE JAARLIJKSE TRIP NAAR HET OOSTERSCHELDEGEBIED IN ZEELAND.

We gaan nogmaals kennismaken met de duizenden vogels van dit gebied.

VERTREK : markt Genk om 6 uur.

Hasselt weegbrig kanaalkom om 6 u. 15

TERUG : vóór 9 uur 's avonds

UITRUSTING : laarzen, WARME kleding, Regenjas, boterhammen voor 'smiddags.
Aanbevolen : kijker en vogelgids.

REISONKOSTEN : ong. 250 fr.

HOE INSCHRIJVEN ?

Door storten van voorschot van 150fr. op rek 235-0010248-75 van Werkgroep Limburgse Natuurgidsen, Steenweg 24, 3570 PEER.

VERMELDEN ! Zeelandexcursie.

Aantal plaatse, : 50

Leiding : Willy Peumans,

Opmerking : 's Middags wordt een café opgezocht wordt je kan piknikken. Bij het einde van de excursie wordt aan de geïnteresseerden de gelegenheid geboden 'n partijtje mosselen te eten.

Onthoud ! Voor de eerste twee activiteiten volgt geen uitnodiging meer. Voor de Zeelandexcursie kan je meer informatie lezen in Erica 4.

De mens heeft er steeds naar gestreefd zijn landbouwareaal uit te breiden en 't oorspronkelijke gemengde loofbos van de streek werd tot de resterende hellingbossen gereduceerd.

Deze hellingbossen leverden aan de boerenbevolking 't nodige brand- en geriefhout.

Het Savelsbos heeft echter nog andere pijlen op zijn boog. In de van het plateau afgespoelde löss onder aan de helling woont Limburgs grootste zoogdier de das. De talrijke grote in- en uitgangen verraden zijn aanwezigheid. Daar de das ook een lekkerbek is en de vruchten van de vlier niet versmaadt, vinden we boven op de dassenburcht vele vlierstruiken.

Nergens klinkt het vogelkoor zo luid als in deze bossen. Ieder jaar woont de boomklever in een nestkastje langs het wandelpad. Als een echte bouwmeester metselt hij de nestholte met klei en leem tot de voor hem gewenste grootte dicht. Vooral in de morgenuren zingen de zanglijster, zwartkop, winterkoning, de goudgele wieslewaal en de andere kleine gevederde vrienden van het loofhout.

Natuurlijk is er in het Savelsbos veel meer te beleven dan ik hier beschrijven kan. Straks bloeien de koekoeksbloemen en de zwarte rapunzel, zwerven jonge mezen door het bos... en zorgt de natuur voor zoveel verassingen voor al wie aandacht en het nodige geduld kan opbrengen....

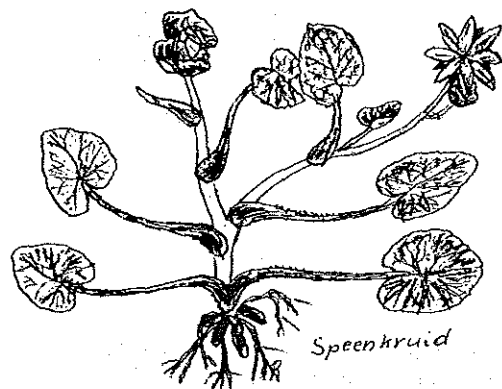
Nuttige inlichtingen.

In het Savelsbos bestaan een vijftal uitgezette wandelingen. Ze vertrekken allen bij het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer, Moerslag 14 te Sint-Geertruid. Tijdens het seizoen is er ook een natuurpad uitgestippeld, dat de bezoeker de meest interessante bloemen en bomen van het bos leert. De mergellandroute die door het fraaie Zuid-Limburgse krijtlandschap loopt, komt voorbij het natuurreservaat. Geleide bezoeken kunnen aangevraagd bij het Staatsbosbeheer, Sint Pieterskade 25 te Maastricht.

't Goudgele speenkruid met stervormige bloemkroon, 't geurige maarts viooltje en hele tapijten van paars naar wit bloeiende bosanemonen, brengen levendigheid en afwisseling in het lentebos. Van tussen de grote tere bladeren van de gevelkte aronskelk worden slanke kelken te voorschijn getoverd en op een krans van vier blaadjes pronkt de donkerblauwe eenbes. Straks zal ook de keverorchis zijn mooie bloemkroon openvouwen.

Met wat geluk vindt de ijverige speurder in het bos speerpunten, schrapers, mesjes, enz. als stille getuigen van de voorhistorische mens, die tijdens het neolithicum, zo'n slordige 5000 jaar geleden, zeer bedreven was in het bewerken van silex. Silexknollen tref je veel aan in het krijtpakket en zou ontstaan zijn door verkiezeling van de kalk onder invloed van kiezelnaalden van de in de vroegere zee voorkomende

sponsdiertjes.

Daslook, met zijn doordringende uigeur kan wel eens door deze voorhistorische mens in het Savelsbos beland zijn.

't Paadje slingert rustig in de hoogte waar ook het uitzicht van de plantenwereld plofteling verandert. We zijn in het eike-berkebos, dat ons de voedselarme bodem verraaft.

Om dit te begrijpen moeten we wee terug naar de geschiedenis over 't ontstaan van de aardlagen. Boven de kalklaag ligt een laagje groenachtig zand, waarop een dik pakket grind rust. Bij het begin van het kwartaalr heerste er in onze streken een toendraklimaat. Uit graafwerken in deze grinden zijn meerdere vondsten van de mammoet bekend, een wolharige olifant die onze streken moet bewoond hebben. 't Museum te Maastricht stelt zo'n mammoetschedel met reuzeslagtanden tentoon.

De geologen leren ons dat de Maas toen een verwilderde rivier was, die in deze streek 'n dukke laag grinden heeft gedeponneerd. Later is de rivier zijn eigen bedding gaan insnijden en ontstonden deze steile hellingen. 't Eike-berkebos, dat op deze grindbodem thuishoort, is gekenmerkt door bomen als berk en eik, met een ondergroei van kamperfoelie, valse salie, lijsterbes, adelaarsvaren en bramen.

Bij het einde van de ijstijden hebben overheersende N.W.-winden zand en leemdeeltjes ver landinwaarts gevoerd. Dit eolisch zand vormt de oppervlaktelaag in N.-Limburg en De Kempen, terwijl löss (leem) de vruchtbare bodems van Zuid-Limburg deed ontstaan.

Wanneer je boven op de helling van het Savelsbos komt, merk je dat deze vruchtbare grond door akkers is ingenomen.

4 De natuur in gevaar! Hoe kan ze gered worden?

In ons klein en dicht bevolkt land, in grote mate geïndustrialiseerd en doorsneden in zovele stukken door een ontzaglijk weggennet met een steeds maar toenemend verkeer blijft er maar heel weinig plaats meer over voor de ongeschonden natuur. Bovendien zijn de meeste van onze waterlopen bezoedeld, onze weiden, boomgaarden en velden worden rijkelijk behandeld met allerlei giftige stoffen en zelfs de lucht die wij inademen is dikwijls onzuiver.

Deze netelige toestand werd door de MENS geschapen, vaak door onwetendheid maar ook dikwijls door winstbejag. De Natuurbronnen zijn niet onuitputtelijk en hun verwoesting betekent onze eigen ondergang.

Wij zijn reeds zover gegaan en nu moeten wij alles in het werk stellen om nog te redden wat er nog te redden valt. Ook in onze moderne samenleving hoort de Natuur thuis en evenals wij heeft zij recht op bestaan. Wij zullen dus alles in het werk moeten stellen om haar levensmogelijkheden te verzekeren en dat kan alleen nog gebeuren door het oprichten van integrale natuurreservaten.

In deze voorbehouden ruimten kan zij zich nog volledig ontwikkelen en ijveren voor de toekomst. Maar ook wordt de menselijke vernielzucht uitgeschakeld en het biologisch evenwicht geëerbiedigd. De kringloop in de natuur heeft aan elk levend wezen op aarde een welbepaalde rol toegezegd en ook hier heeft de mens maar al te veel deze keten verbroken. Hij zorgt enkel voor zich zelf en schakelt alles uit wat zijn confort en genotzucht kan belemmeren. Vroeg of laat zal de Natuur zich wreken.

Ons natuurpatrimonium is een onschatbare en onvervangbare bezitting en het moet voor ons allen een heilige plicht zijn hierover te waken eerst en vooral voor ons zelf en ook voor diegenen die na ons zullen komen, want ook zij hebben rechten die wij nu zullen moeten verdedigen.

De enige oplossing blijft dus het oprichten van daadwerkelijke beschermde, goed uitgebouwde natuurreservaten. Zij betekenen het welzijn van de mens, het dier en de plant die één harmonisch geheel vormen.

Natuurbescherming is een wereldzaak en elkeen moet, in eigen midden iets doen dat tenslotte aan allen ten goede komt, dus in de mate van het mogelijke moet iedereen zijn steentje bijdragen tot de Natuurbescherming.

Door een degelijke opvoeding en praktische verwezenlijkingen op het terrein zullen wij dit prachtige doel bereiken. Iedereen moet hiervan bewust zijn en onze gezamenlijke aktie met allen krachten steunen. Onze nakomelingen mogen ons niet verwijten dat wij tekort kwamen aan onze plicht.

DECREM A.G.
Secretaris B.N.V.R.
Vautierstraat 31
1040 Brussel

5 Natuurwetenschappelijk museum, Bokrijk.

Dit museum, van den beginne gevestigd in een nieuwbouw van het provinciaal Domein Bokrijk is het antwoord van het Provinciebestuur van Limburg, dat aldus gestalte heeft gegeven aan de wensen en betrachtiging van de Limburgse verenigingen voor Natuurstudie.

Het doel van een museum omschrijven is niet gewakkelijk. Vroeger legde men de nadruk op het verzamelen, bewaren, bestuderen en beschrijven van de objecten, die het onderwerp van het museum uitmaken. Heden wordt deze nogal wetenschappelijke en asociale bepaling aangevuld met meer didactische functies. Men tracht de bezoeker een keuze uit de collecties te tonen en deze op een didactische manier tot leven brengen.

Daar het museum pas in 1970 opende, is van het verzamelen, bewaren en bestuderen van objecten uit de levende natuur niet veel in huis gekomen. Ook het museum en zijn personeel dienden het voorbeeld te geven van wat natuurbescherming is. Toch heeft het een beperkte collectie kunnen samenstellen uit oudere particuliere verzamelingen, waarvoor we ook hier onze hartelijke dank betuigen. Beste lezer, U die misschien ook enkele natuurobjecten bezit en ze niet zelf kunt behouden of veilig opbergen, gaarne neemt het museum ze in dank over.

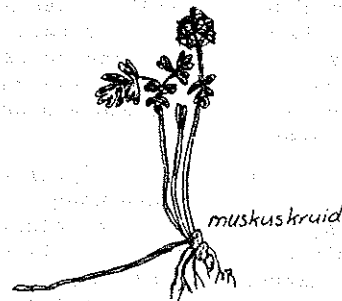
Alle hier genoemde inspanningen hebben het ontstaan gegeven aan een beperkt streekmuseum, dat tot heden vooral met fossiele objecten is geïllustreerd.

Het sociaal-pedagogische werk van het museum is vooral gelegen in zijn volkslaboratorium. De herhaalde vernieuwingen in het middelbaar onderwijs, zoals de organisatorische als de methodologische hebben een vacuum geschapen, waaraan deze afdeling tracht opvulling te geven. Allerlei experimenteel werk op het vlak van het schoolprogramma inschrijven leidt pas na meerdere jaren tot zichtbare resultaten. De meeste schoolbesturen beschikken niet onmiddellijk over de gewenste laboratoriumruimte en de nodige uitrustingen. Een bijkomend probleem voor biologische proefnemingen is gelegen in de lagere duur, die nodig is om resultaten te kunnen zien.

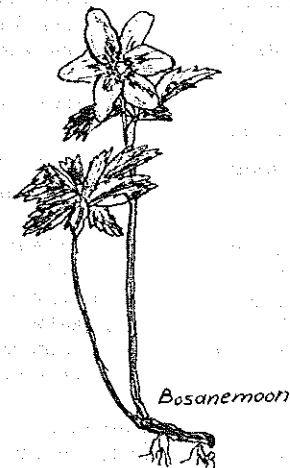
Het Natuurwetenschappelijk Museum stelt thans een beperkte reeks van experimenten ter beschikking van de bezoeker in het VOLKSLABORATORIUM.

Het Provinciaal Natuurwetenschappelijk Museum.
Domein Bokrijk
3600 GENK.

6 Het Savelsbos.

muskuskruid.

Bosanemoon.

De eerste lentezon schiet splinters in het nog naakte voorjaarsbos. Luid speelt de kleine boomklever op zijn schalmel, terwijl het bescheiden muskuskruid met kubusvormige bloempjes nederig hulde brengt aan zijn Schepper.

Op een boogscheut van Maastricht, klimmen we steil langs de hellingen van een van Limburgs mooiste bosreservaten, het 175 ha grote SAVELSBOS.

Een bos is nu eenmaal geen losse verzameling van bomen en struiken, maar manifesteert zich als een levensgemeenschap met veelvuldige banden tussen planten, dieren en milieu. En willen we de vegetatie van het Savelsbos goed begrijpen, moeten we even een bladzijde terug in de wordingsgeschiedenis van de streek.

Vóór 60 miljoen jaar was Zuid-Limburg een immense binnenzee waarin miljoenen kalkdiertjes leefden, die bij het afsterven naar de boden zonken en de oorzaak zijn van het huidige kalkpakket van 60 tot 80 m dikte. In deze Krijtze moet ook de maashagedis geleefd hebben, een reptiel van bij de 20 m, samen met de reuzeschildpad. Het Natuurhistorisch Museum, Bosquet 7 te Maastricht herbergt een rijke verzameling fossielen uit deze vroegere zee.

De beneden-helling van het Savelsbos bestaat uit zulke kalk (in de volksmond mergel genoemd) en levert een voedselrijke bodem waar het eike-haagbeukebos welig groeit. Tussen de woudreuzen ontdek je beuk, haagbeuk, iep, kleinbladige linde, es en esdoorn, wilde kers, enz.. Talrijke struiken als kornoelje, hazelaar, kardinaalsmuts en jonge bomen, vormen de tweede etage van het boscomplex.

Aan de rand van het bos vooral baant zich een van de meest merkwaardige lianen een weg tot in de hoge boomkruinen. Vooral in de herfst zijn de pluizige vruchtjes van de bosrank erg in het oog vallend.

De rijkdom van het Savelsbos is ongetwijfeld de kruidflora, die vooral eind april en mei een bezoek overwaard is.